

07. Plánování procesů Deadlock

ZOS 2013, L. Pešička

Plánování procesů

- v dávkových systémech
- v interaktivních systémech
- Příklad – Windows 2000 (NT/XP/Vista/7)
- Ve víceprocesorových systémech
- V systémech reálného času
- Plánování procesů x plánování vláken

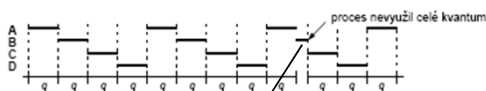
Plánování procesů v interaktivních systémech

- potřeba docílit, aby proces neběžel „příliš dlouho“
 - možnost obsloužit další procesy
- každý proces – jedinečný a nepredikovatelný
 - nelze říct, jak dlouho poběží, než se zablokuje (nad I/O, semaforem, ...)
- vestavěný systémový časovač v počítači
 - provádí pravidelně přerušení (ticky časovače, clock ticks)
 - vyvolá se obslužný podprogram v jádře
 - rozhodnutí, zda proces bude pokračovat, nebo se spustí jiný (preemptivní plánování)

Algoritmus cyklické obsluhy – Round Robin (RR)

- jeden z nejstarších a nejpoužívanějších
- každému procesu přiřazen časový interval
 - časové kvantum, po které může běžet
- proces běží na konci kvanta
 - preemce, naplánován a spuštěn další připravený proces
- proces skončí nebo se zablokuje před uplynutím kvanta
 - stejná akce jako v předchozím bodě ☺

Round Robin

Pokud proces nevyužije celé časové kvantum, okamžitě se naplánuje další proces, na nic se nečeká (je třeba max. využít procesor)

Round Robin

- jednoduchá implementace plánovače
 - plánovač udržuje seznam připravených procesů
 - Při vypršení kvanta nebo zablokování
-> vybere/další proces

Procesu je nedobrovolně odebrán procesor, přejde do stavu připravený

Proces žádá I/O dobrovolně se vzdá CPU, přejde do stavu blokováný

Obslužný program přerušeni časovače

- v jádře
- nastavuje interní časovače systému
- shromažďuje statistiky systému
 - kolik času využíval CPU který proces, ...
- po uplynutí kvanta (resp. v případě potřeby) zavolá plánovač

1 kvantum – odpovídá více přerušeni časovače

- Časovač může proces v průběhu časového kvanta přerušit vícekrát.
- přerušeni 100x za sekundu (příklad)
 - 10 ms mezi přerušeni
- pokud kvantum 50 ms
 - přepínání každý pátý tik

vhodná délka časového kvanta

- krátké
 - přepnutí procesů chvíli trvá (uložení a načtení registrů, přemapování paměti, ...)
 - přepnutí kontextu 1ms, kvantum 4ms – 20% velká režie
- dlouhé
 - vyšší efektivita; kvantum 1s – menší režie
 - pokud kvantum delší než průměrná doba držení CPU procesem – preempe je třeba zřídka
 - problém interaktivních procesů – 10 uživatelů stiskne klávesu, odezva posledního procesu až 10s

vhodná délka kvanta - shrnutí

- krátké kvantum – snižuje efektivitu (režie)
- dlouhé – zhoršuje dobu odpovědi na interaktivní požadavky
- kompromis ☺
- pro algoritmus cyklické obsluhy obvykle 20 až 50 ms
- kvantum nemusí být konstantní
 - změna podle zatížení systému
- pro algoritmy, které se lépe vypořádají s interaktivními požadavky lze kvantum delší – 100 ms

Problém s algoritmem cyklické obsluhy

- v systému výpočetně vázané i I/O vázané úlohy
- výpočetně vázané – většinou kvantum spotřebují
- I/O vázané – pouze malá část kvanta se využije a zablokují se
- výpočetně vázané – získají nespravedlivě vysokou část času CPU
- modifikace VRR (Virtual RR, 1991)
 - procesy po dokončení I/O mají přednost před ostatními

Prioritní plánování

- předpoklad RR: všechny procesy stejně důležité
- ale:
 - vyšší priorita zákazníkům, kteří si „připlatí“
 - interaktivní procesy vs. procesy běžící na pozadí (odesílání pošty)
- prioritu lze přiřadit staticky nebo dynamicky:
- staticky
 - při startu procesu, např. Linux – nice
- dynamicky
 - přiřadit I/O větší prioritu, použití CPU a zablokování

Priorita

priorita = statická + dynamická

- obsahuje obě složky – výsledná jejich součtem
 - statická (při startu procesu)
 - dynamická (chování procesu v poslední době)
- kdyby pouze statická složka a plánování jen podle priorit – běží pouze připravené s nejvyšší prioritou
- plánovač snižuje dynamickou prioritu běžícího procesu při každém tiku časovače; klesne pod prioritu jiného - přeplánování

Dynamická priorita

- V kvantově orientovaných plánovacích algoritmech:
- dynamická priorita např. dle vzorce $1/f$
- f – velikost části kvanta, kterou proces naposledy použil
- zvýhodní I/O vázané x CPU vázaným

Pokud nevyužil celé kvantum, jeho dynamická priorita se zvyšuje, např. pokud využil posledně jen 0.5 kvanta, tak $1/0.5 = 2$, pokud celé kvantum využil $1/1=1$

Spojení cyklického a prioritního plánování

- prioritní třídy
 - v každé třídě procesy se stejnou prioritou
- prioritní plánování mezi třídami
 - Bude obsluhována třída s nejvyšší prioritou
- cyklická obsluha uvnitř třídy
 - V rámci dané třídy se procesy cyklicky střídají
- obsluhovány jsou pouze připravené procesy v nejvyšší neprázdné prioritní třídě

A kdy se dostane na další fronty?

Prioritní třídy

Máme zde priority, třídy i časová kvanta

4 prioritní třídy

dokud procesy v třídě 3 – spustit cyklicky každý na 1 kvantum
pokud třída 3 prázdná – obsluhujeme třídu 2

(prázdná => žádný proces danou prioritu nemá, nebo je ve stavu blokován, čeká např. na I/O)

jednou za čas – přepočítání priorit

procesům, které využívaly CPU se sníží priorita

Prioritní třídy

- dynamické přiřazování priority
 - dle využití CPU v **poslední době**
 - priorita procesu
 - snižuje se při běhu
 - zvyšuje při nečinnosti
- cyklické střídání procesů
- OS typu Unix
 - Mají 30 až 50 prioritních tříd

Plánovač spravedlivého sdílení

- problém:
 - čas přidělován každému procesu nezávisle
 - Pokud uživatel má více procesů než jiný uživatel -> dostane více času celkově
- spravedlivé sdílení
 - přidělovat čas každému uživateli (či jinak definované skupině procesů) proporcionálně, bez ohledu na to, kolik má procesů
 - máme-li N uživatelů, každý dostane $1/N$ času

= spravedlnost vůči uživatelům

Spravedlivé sdílení

- nová položka prioritita skupiny spravedlivého plánování
 - Zavedena pro každého uživatele
- obsah položky
 - započítává se do priority každého procesu uživatele
 - odráží poslední využití procesoru všemi procesy daného uživatele

Má-li uživatel Pepa procesy p1, p2, p3 a pokud proces p3 bude využívat CPU hodně často, budou touto položkou penalizovány i další procesy uživatele Pepa

Spravedlivé sdílení - implementace

- každý uživatel – položka g
- obsluha přerušení – inkrementuje g uživatele, kterému patří právě běžící proces
- jednou za sekundu rozklad: $g=g/2$
 - Aby odrážel chování v **poslední době**, vzdálená minulost nás nezajímá
- priorita $P(p,g) = p - g$
- pokud procesy uživatele využívaly CPU v poslední době – položka g je vysoká, vysoká penalizace

Plánování pomocí loterie

- Lottery Scheduling (Waldspurger & Weihl, 1994)
- cílem – poskytnout procesům příslušnou proporci času CPU
- základní princip:
 - procesy obdrží tikety (losy)
 - plánovač vybere náhodně jeden tiket
 - vítězný proces obdrží cenu – 1 kvantum času CPU
 - důležitější procesy – více tiketů, aby se zvýšila šance na výhru (celkem 100 losů, proces má 20 – v dlouhodobém průměru dostane 20% času)

Loterie - výhody

řešení problémů, v jiných plán. algoritmech obtížné

- spolupracující procesy – mohou si předávat losy
 - klient posílá zprávu serveru a blokuje se
 - může serveru propůjčit všechny své tikety
 - po vykonání požadavku server tikety vrátí
 - nejsou-li požadavky, server žádné tikety nepotřebuje

Loterie - výhody

- rozdělení času mezi procesy v určitém poměru
 - neplatí u prioritního plánování, co je to že má proces prioritu např. 30?
 - proces – tikety – šance vyhrát
- zatím spíše experimentální algoritmus

Shrnutí

Algoritmus	Rozhodovací mód	Prioritní funkce	Rozhodovací pravidlo
RR	Preemptivní vyprší kvantum	$P() = 1$	cyklicky
prioritní	Preemptivní $P_{jiný} > P$	Viz text	Náhodně, cyklicky
spravedlivé	Preemptivní $P_{jiný} > P$	$P(p,g)=p-g$	cyklicky
loterie	Preemptivní vyprš. kv.	$P() = 1$	Dle výsledku loterie

Příklad – Windows 2000/XP/...

- 32 prioritních úrovní, 0 až 31 (nejvyšší)
- pole 32 položek
 - každá položka – ukazatel na seznam připravených procesů
- plánovací algoritmus – prohledává pole od 31 po 0
 - nalezne neprázdnou frontu
 - naplánuje první proces, nechá ho běžet 1 kvantum
 - po uplynutí kvanta – proces na konec fronty na příslušné prioritní úrovni

Windows – skupiny priorit

priorita	popis
0	Nulování stránek pro správce paměti
1 .. 15	Obyčejné procesy
16 .. 31	Systémové procesy

Windows - priority

- 0 .. pokud není nic jiného na práci
- 1 .. 15 – obyčejné procesy
- aktuální priorita – <bázová, 15>
- bázová priorita – základní, může ji určit uživatel voláním `SetPriorityClass`
- aktuální priorita se mění – viz dále
- procesy se plánují přísně podle priorit, tj. obyčejně pouze pokud není žádný systémový proces připraven

Windows – změna akt. priority

- dokončení I/O zvyšuje prioritu o
 - 1 – disk, 2 – sériový port, 6 – klávesnice, 8 – zvuková karta
- vzbuzení po čekání na semafor, mutex zvýší o
 - 2 - pokud je proces na popředí (řídí okno, do kterého je poslán vstup z klávesnice)
 - 1 – jinak
- proces využil celé kvantum
 - sníží se priorita o 1
- proces neběžel dlouhou dobu
 - na 2 kvanta priorita zvýšena na 15 (zabránit inverzi priorit)

Windows – plánování na vláknech

proces A = 10 spustitelných vláken
 proces B = 2 spustitelná vlákna
 předpokládáme - stejná priorita

každé vlákno cca 1/12 CPU času
 NENÍ 50% A, 50% B

nedělí ferově mezi procesy, ale mezi vlákna

Idle threads

- Jeden pro každý CPU
 - „pod prioritou 0“
 - účtování nepoužívaných clock threadů
 - umožní nastavit vhodný power management – volá HAL (hardware abstraction layer)

Zero page thread

- Jeden pro celý systém
- Běží na úrovni priority 0
- Nuluje nepoužívané stránky paměti

Bezpečnostní opatření, když nějakému procesu přidělíme stránku paměti, aby v ní nezůstala data jiného procesu „z dřívějšíka“, aby se nedostal k informacím, ke kterým se dostat nemá

Kvantum, stretching

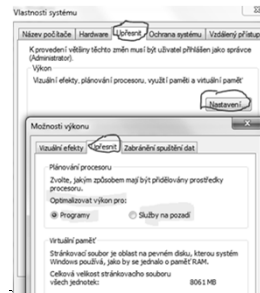
- kvantum stretching
 - maximum 6 tiků (3x)
 - middle 4 tiky (2x)
 - none 2 tiky
- Na desktopu je defaultní kvantum 2 ticky vlákná na popředí – může být stretching
- na serveru je kvantum vždy 12 ticků, není kvantum stretching
- standardní clock tick je 10 nebo 15 ms

Zjištění hodnoty časovače

Program clockres ze sady Sysinternals

```
C:\>cd 2012\prednasky\07\dalsi\sysinternals\suite\clockres
ClockRes v2.0 - View the system clock resolution
Copyright (C) 2009 Mark Russinovich
SysInternals - www.sysinternals.com
Maximum timer interval: 15,600 ms
Minimum timer interval: 0,500 ms
Current timer interval: 10,000 ms
```

Win 7 – vlastnosti systému – upřesnit – optimalizovat výkon pro

registrový klíč:
HKEY_LOCAL_MACHINE\SYSTEM\ControlSet001\Control\PriorityControl

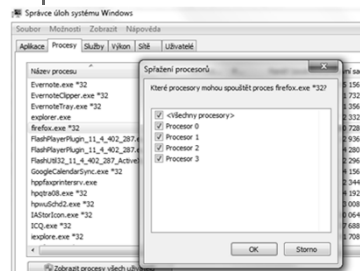
Win32PrioritySeparation 2
6bitů: XX XX XX
kvantum
- krátké, dlouhé
- proměnné, pevné
- navýšení pro procesy na popředí: 2x, 3x)
viz <http://technet.microsoft.com/library/Cc976120>

Windows: vlákénka (fibers)

- kromě vláken i fibers
- fibers plánuje vlastní aplikace, nikoliv centrální plánovač jádra
- vytvoření fiberu: CreateFiber
- nepreemptivní plánování – odevzdá řízení jinému vláčenku přes SwitchToFiber

příklad:
<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms686919%28v=vs.85%29.aspx>

Windows - Afinita

afinita
určení CPU (jádra CPU), na kterých může proces běžet
hard afinity seznam jader
soft afinity vlákno přednostně plánováno na procesor, kde běželo naposledy

Přečtěte si...

http://cs.wikipedia.org/wiki/Plánování_procesů
http://en.wikipedia.org/wiki/Scheduling_%28computing%29
 shrnutí – vhodné pro zopakování

http://cs.wikipedia.org/wiki/Preempce_%28informatika%29
http://cs.wikipedia.org/wiki/Změna_kontextu
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Mikrojádru>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Round-robin_scheduling
http://cs.wikipedia.org/wiki/Priority_scheduling
[http://cs.wikipedia.org/wiki/Earliest_deadline_first_\(RTOS\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Earliest_deadline_first_(RTOS))
[http://cs.wikipedia.org/wiki/Completely_Fair_Scheduler_\(CFS\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Completely_Fair_Scheduler_(CFS))

Linux

- vlastní jádro
 - (nepreemptivní, dobrovolně preemptivní, preemptivní)
- epocha
 - čas přidělený procesu
 - když jej všechny procesy po částech spotřebují, začíná nová epocha, tedy dostanou nový přidělený čas
- plánovače (nastavitelné per proces)
 - SCHED_FIFO – pro RT úlohy bez přerušení
 - SCHED_RR (RoundRobin) – RT úlohy, preemptivně
 - SCHED_BATCH – pro dávkové úlohy
 - SCHED_OTHER – běžné úlohy (nice, dynamické priority)

Linux scheduler

verze do 2.6

multilevel feedback queue (pozor, trochu jiný)

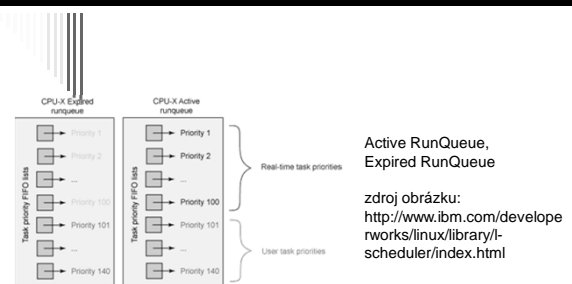
procesy mají time slice

priority 0-140

- 0 – 99 real-time úlohy, kvantum 200ms
- 100-140 nice tasks level, kvantum 10ms

dvě fronty

- active queue
 - když je prázdná, vymění se jejich role
- expired queue
 - sem přijde proces, když vyčerpá celý svůj time slice

statická priorita 0..99, k běhu vybrán s nejvyšší statickou prioritou

statická priorita 0 (SCHED_BATCH, SCHED_OTHER)

statická priorita >0 (SCHED_FIFO, SCHED_RR)

dynamická priorita (-20 až 19, viz nice)

přečíst:

<http://www.root.cz/clanky/pridelovani-procesoru-procesum-a-vlaknum-v-linuxu/>

Linux scheduler

□ O(1) scheduler

- verze 2.6-2.6.23
- fronta připravených pro každý procesor
- pole active, expired ; v active nic – nová epocha

□ Completely Fair Scheduler

- verze jádra 2.6.23
- red-black strom místo front
- klíč: spent processor time ; nanosekundy
- rovnoměrné rozdělení času procesům

Red-black tree

viz wikipedia

self-balancing binary search tree

uzel je červený nebo černý, kořen je

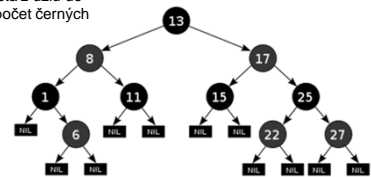
černý

všechny listy jsou černé

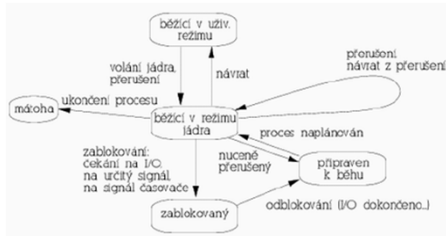
každá jednoduchá cesta z uzlu do

listu obsahuje stejný počet černých

uzlů

Linux – stavy procesů

obrázek z: <http://www.linuxzone.cz/index.phtml?ids=9&idc=252>

Linux – příkaz top

```

eryx2@eryx2:~$ top
Tasks: 107 total,  2 running, 105 sleeping,  0 stopped,  0 zombie
Cpu(s): 13.4%us, 11.6%sy,  0.0%ni, 75.0%id,  0.0%wa,  0.0%hi,  0.0%si,  0.0%st
Mem:  2068268k total,  635328k used, 1432940k free, 195476k buffers
Swap: 1052216k total,  0k used, 1052216k free, 290608k cached

  PID USER   PR  NI  VIRT  RES  SHR  S  %CPU  %MEM    TIME+  COMMAND
 4281 student6 25   0 5864 3204 2228 R 100  0.2  2838:00 tcsh
  1 root     15   0 3612 1192 1096 S   0  0.1  0:01.61 init
  2 root     RT   0   0     0   0   S   0  0.0  0:00.32 migration/0
  3 root     34  19   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 ksoftirqd/0
  4 root     RT   0   0     0   0   S   0  0.0  0:00.07 migration/1
  5 root     34  19   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 ksoftirqd/1
  6 root     RT   0   0     0   0   S   0  0.0  0:00.15 migration/2
  7 root     34  19   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 ksoftirqd/2
  8 root     RT   0   0     0   0   S   0  0.0  0:00.05 migration/3
  9 root     34  19   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 ksoftirqd/3
10 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 events/0
11 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 events/1
12 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 events/2
13 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 events/3
14 root     12  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.01 khelper
15 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 kthread
66 root     10  -5   0     0   0   S   0  0.0  0:00.00 kblockd/0
eryx2>

```

1. PID procesu
2. USER – identita uživatele
3. PRI – aktuální priorita daného procesu
4. NICE – výše priority příkazem nice
 - Záporné číslo – vyšší priorita
 - Kladné číslo – sníží prioritu (běžný uživatel)
5. VIRT – celková velikost procesu
 - Kód + zásobník + data
6. RES – velikost použité fyzické paměti
7. SHR – sdílená paměť
8. STAT – stav procesu
9. %CPU – kolik procent CPU nyní využívá
10. %MEM – procento využití fyzické paměti daným proc.
11. TIME – celkový procesorový čas
12. COMMAND - příkaz

Příkaz nice

Změna priority procesu

- Běžný uživatel 0 až +19, tedy pouze snižovat
- root: -20 (nejvyšší) až +19 (nejnižší)

```

eryx2> /bin/bash
eryx2> nice -n -5 sleep 10
nice: cannot set niceness: Permission denied
eryx2> nice -n +5 sleep 10
Pozn: záleží i na shellu, který máme

```

Příkaz renice

Změna priority běžícího procesu

Běžný uživatel

- může měnit jen u svých procesů
- opět pouze snižovat

```

eryx2> renice +10 32022
32022: old priority 5, new priority 10

```

Proces – stav blokováný (Unix)

- čeká na událost – ve frontě
- přerušitelné signálem (terminál, sockety, pipes)
 - procesy označené s
 - signál – syscall se zruší – návrat do userspace
 - obsluha signálu
 - znovu zavolá přerušené syst. volání (pokud požadováno)
- nepřerušitelné
 - procesy označené D
 - operace s diskem – skončí v krátkém čase
- plánovač mezi nimi nerozlišuje

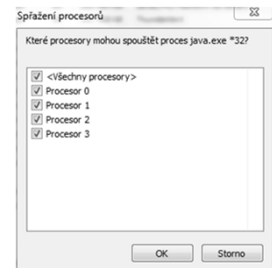
Plánování – víceprocesorové stroje

- nejčastější architektura
 - těsně vázaný symetrický multiprocessor
 - procesory jsou si rovné, společná hlavní paměť
- Přiřazení procesů procesorům – ukázka
 - Permanentní přiřazení
 - Menší režie, některá CPU mohou zahálet
 - Afinita procesu k procesoru, kde běžel naposledy
 - Někdy procesoru přiřazen jediný proces – RT procesy
 - Společná fronta připravených procesů
 - Plánovány na libovolný procesor

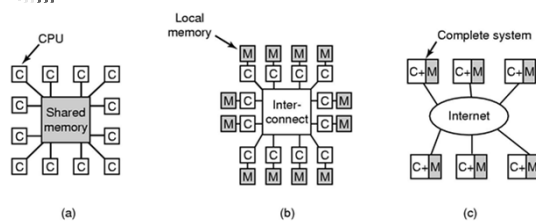
afinita

na jakých CPU může daný proces běžet

správce úloh systému
Windows – procesy –
vybrat proces – pravá myš
– nastavit spřažení

Multiprocessorové systémy

Architektury:

- shared memory model (sdílená paměť)
- message passing multiprocessor (předávání zpráv)
- wide area distributed system (distribuovaný systém)

Víceprocesorové stroje

Plánování vláken

Některé paralelní aplikace – podstatně větší výkonnost, pokud jejich vlákna běží současně

- Zkrátí se vzájemné čekání vláken

Plánování v systémech reálného času

Charakteristika RT systémů

- RT procesy řídí nebo reagují na události ve vnějším světě
- Správnost závisí nejen na výsledku, ale i na čase, ve kterém je výsledek vyprodukován
- S každou podúlohou – sdružit deadline – čas kdy musí být spuštěna nebo dokončena
- Hard RT – času musí být dosaženo
- Soft RT – dosažení deadline je žádoucí

Systémy RT

Podúlohy procesu (události, na které se reaguje)

- Aperiodické – nastávají nepredikovatelně
- Periodické – v pravidelných intervalech

Zpracování události vyžaduje čas

Pokud je možné všechny včas zpracovat
=> systém je plánovatelný (schedulable)

Plánovatelné RT systémy

- Je dáno
 - m – počet periodických událostí
 - výskyt události i s periodou P_i vyžadující C_i sekund
- Zátěž lze zvládnout, pokud platí:

$$\sum_{i=1}^m \frac{C_i}{P_i} \leq 1$$

Plánovací algoritmy v RT

- Statické nebo dynamické
- Statické
 - Plánovací rozhodnutí před spuštěním systému
 - Předpokládá dostatek informací o vlastnostech procesů
- Dynamické
 - Za běhu
 - Některé algoritmy provedou analýzu plánovatelnosti, nový proces přijat pouze pokud je výsledek plánovatelný

Vlastnosti současných RT

- Malá velikost OS → omezená funkčnost
- Snaha spustit RT proces co nejrychleji
 - Rychlé přepínání mezi procesy nebo vlákny
 - Rychlá obsluha přerušení
 - Minimalizace intervalů, kdy je přerušení zakázáno
- Multitasking + meziprocesová komunikace (semafore, signály, události)
- Primitiva pro zdržení procesu o zadaný čas, čítače časových intervalů
- Někdy rychlé sekvenční soubory (viz později)

Zpátky obecně k plánování procesů

Plánování procesů a vláken

- Plánování procesů – vždy součást OS
- Plánování vláken
 - Běh vláken plánuje OS
 - Kernel-level threads
 - Běh vláken plánován uživatelským procesem
 - User-level threads
 - OS o existenci vláken nic neví

Plánování vláken

- Vlákna plánována OS
 - Stejně mechanismy a algoritmy jako pro plánování procesů
 - Často plánována bez ohledu, kterému procesu patří (proces 10 vláken, každé obdrží časové kvantum)

Plánování vláken

- Vlákna plánována uvnitř procesu
 - Běží v rámci času, který je přidělen procesu
 - Přepínání mezi vlákny – systémová knihovna
 - Pokud OS neposkytuje procesu pravidelné "přerušení", tak pouze nepreemptivní plánování
 - Obvykle algoritmus RR nebo prioritní plánování
 - Menší režie oproti kernel-level threads, menší možnosti
- Windows 2000> a Linux – vlákna plánována jádrem
- Některé varianty UNIXu – user-level threads

Dispatcher

- Dispatcher
 - Modul, který předá řízení CPU procesu vybraným short-term plánovačem
- Proveďte:
 - Přepnutí kontextu
 - Přepnutí do uživatelského modu
 - Skok na danou instrukci v uživatelském procesu
- Co nejrychlejší, vyvolán během každého přepnutí procesů

Scheduler – protichůdné požadavky

- příliš časté přepínání procesu – velká režie
- málo časté – pomalá reakce systému
- čekání na diskové I/O, data ze sítě – probuzen a brzy (okamžitě) naplánován – pokles přenosové rychlosti
- multiprocessor – pokud lze, nestřídat procesory
- nastavení priority uživatelem

Poznámka – vyhladovění procesu

V roce 1973 na MITU shut down stroje IBM 7094
Nalezen proces, který nebyl spuštěn od roku 1967

Poznámka - simulace

- Trace tape – monitorujeme běh reálného systému, zaznamenáváme posloupnost událostí
- Tento záznam použijeme pro řízení simulace
- Lze využít pro porovnávání algoritmů
- Trace tape – nutno uložit velké množství dat

Uváznutí (deadlock)

- Příklad:
 - Naivní večeřící filozofové – vezmou levou vidličku, ale nemohou vzít pravou (už je obsazena)
- Uváznutí (deadlock); zablokování

Uvznutí – alokace I/O zařízení

Výhradní alokace I/O zařízení

zdroje:

Vypalovačka CD (V), scanner (S)

procesy:

A, B – oba úkol naskenovat dokument a zapsat na vypalovačku

1. A žádá V a dostane, B žádá S a dostane
2. A žádá S a čeká, B žádá V a čeká -- **uvznutí !!**

Uvznutí – zamykání záznamů v databázi, semaforey

- Dva procesy A, B požadují přístup k záznamům R,S v databázi
- A zamkne R, B zamkne S, ...
- A požaduje S, B požaduje R

Vymyslete příklad deadlocku s využitím semaforů

Zdroje

- přeplánovatelné (preemptable)
 - lze je odebrat procesu bez škodlivých efektů
- nepřeplánovatelné (nonpreemptable)
 - proces zhavaruje, pokud jsou mu odebrány

Zdroje

- Sériově využitelné zdroje
 - Proces zdroj alokuje, používá, uvolní
- Konzumovatelné zdroje
 - Např. zprávy, které produkuje jiný proces
 - Viz producent – konzument

Také zde uvznutí:

1. Proces A: ... receive (B,R); send (B, S); ..
2. Proces B: ... receive (A,S); send (A, R); ..

Dále budeme povídat o sériově využitelných zdrojích, problémy jsou stejné

Více zdrojů stejného typu

Některé zdroje – více exemplářů

Proces žádá zdroj daného typu – jedno který dostane

Např. bloky disku pro soubor, paměť, ...

- Př. 5 zdrojů a dva procesy A,B
 1. A požádá o dva zdroje, dostane (zbydou 3)
 2. B požádá o dva zdroje, dostane (zbyde 1)
 3. A žádá o další dva, nejsou (je jen 1), čeká
 4. B žádá o další dva, nejsou, čeká – nastalo uvznutí

Zaměříme se na situace, kdy 1 zdroj každého typu

Práce se zdrojem

- Žádost (request)
 - Uspokojena bezprostředně nebo proces čeká
 - Systémové volání
- Použití (use)
 - Např. tisk na tiskárně
- Uvolnění (release)
 - Proces uvolní zdroj
 - Systémové volání

Uváznutí - definice

- Obecný termín zdroj – zařízení, záznam, ...

V množině procesů nastalo uváznutí, jestliže každý proces množiny čeká na událost, kterou může způsobit jiný proces množiny

- Všichni čekají – nikdo událost nevygeneruje, nevzbudí jiný proces

Podmínky vzniku uváznutí (!!!)

Coffman, 1971

1. vzájemné vyloučení
 - Každý zdroj je buď dostupný nebo je výhradně přiřazen právě jednomu procesu
2. hold and wait
 - Proces držící výhradně přiřazené zdroje může požadovat další zdroje

Podmínky vzniku uváznutí

3. nemožnost odejmutí

- Jednou přiřazené zdroje nemohou být procesu násilně odejmuty (proces je musí sám uvolnit)

4. cyklické čekání

- Musí být cyklický řetězec 2 nebo více procesů, kde každý z nich čeká na zdroj držený dalším členem

Vznik uváznutí - poznámky

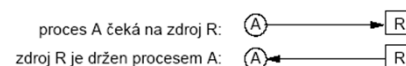
- Pro vznik uváznutí – musejí být splněny všechny 4 podmínky
 - 1. až 3. předpoklady, za nich je definována 4. podmínka
- Pokud jedna z podmínek není splněna, uváznutí nenastane
- Viz příklad s CD vypalovačkou
 - Na CD může v jednu chvíli zapisovat pouze 1 proces
 - CD vypalovačku není možné zapisovacímu procesu odejmout

Modelování uváznutí

Graf alokace zdrojů

- 2 typy uzlů
 - Proces – zobrazujeme jako kruh
 - Zdroj – jako čtverec
- hrany
 - Hrana od zdroje k procesu:
 - zdroj držen procesem
 - Hrana od procesu ke zdroji:
 - proces blokován čekáním na zdroj

Modelování uváznutí

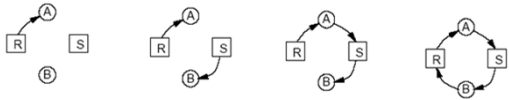
Cyklus v grafu – nastalo uváznutí

Uváznutí se týká procesů a zdrojů v cyklu

Uvívnutí

zdroje: Rekorder R a scanner S; procesy: A,B

1. A žádá R dostane, B žádá S dostane
2. A žádá S a čeká, B žádá R a čeká - uvívnutí

Uvívnutí - poznámky

- Cyklus v grafu – nutnou a postačující podmínkou pro vznik uvívnutí
- Závisí na pořadí vykonávání instrukcí procesů
- Pokud nejprve alokace a uvolnění zdrojů procesu A, potom B => uvívnutí nenastane

Uvívnutí - poznámky

1. A žádá R a S, oba dostane, A oba zdroje uvolní
 2. B žádá S a R, oba dostane, B oba zdroje uvolní
- Nenastane uvívnutí
 - Při některých bězích nemusí uvívnutí nastat – hůře se hledá chyba

Uvívnutí – pořadí alokace

- Pokud bychom napsali procesy A,B tak, aby oba žádaly o zdroje R a S ve stejném pořadí – uvívnutí nenastane

1. A žádá R a dostane, B žádá R a čeká
2. A žádá S a dostane, A uvolní R a S
3. B čekal na R a dostane, B žádá S a dostane

